sujuvan lukemisen lukupiirit -hanke

SUJUVAA SUOMEA MAAHANMUUTTAJANAISILLE

OSALLISTUJAT JA KOKOONTUMISKERRAT 5

SUJUVAN LUKEMISEN LUKUPIIRIT - HANKKEEN TAUSTAA JA TAVOITTEET 6

HUOMIOITA MONIKULTTUURISESTA RYHMÄTOIMINNASTA SUJUVAN LUKEMISEN LUKUPIIRIT -HANKKEESSA 7

LUOVAT MENETELMÄT TOIMINNAN KESKIÖSSÄ 8

KÄYTETYT TOIMINTATAVAT 8

ERILAISET OPPIJAT - ERILAISET MENETELMÄT 9

KANSAINVÄLISTÄ OPPIA LUKUTAIDON TUKEMISEEN 10

YHTEENVETO SUJUVAN LUKEMISEN LUKUPIIRIT -HANKKEESTA 10

LIITE - LUOVAT MENETELMÄT SUJUVAN LUKEMISEN LUKUPIIRIT -HANKKEESSA TURUN KAUPUNGINKIRJASTOSSA 2011 - 2012

TEEMALLINEN TOIMINTA 13

Vuodenkierto rytmittää elämää
Juhlat elämän tähtihetkinä
Maailma lapsen silmin
Hetkiä naisen elämästä
Nimeni on - identiteettiä löytämässä
Esimerkki teemallisesta työskentelystä

LUOVAN KIRJOITTAMISEN MENETELMÄT LUKEMISEN TUKENA 19

LUOVUUS TARVITSEE TILAA JA TUKEA 22

maahanmuuttajanaisille

sujuvaa suomea

Ryhmä harjoittelee muotokirjoitusta.

TURUN KAUPUNGINKIRJASTO JA TURUN NAISKESKUS

Kesällä 2011 Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus myönsi Turun kaupunginkirjastolle 12 000 euroa valtionavustusta kirjastojen kehittämishankkeeseen "Sujuvan lukemisen lukupiirit". Avustus käytettiin Turun kaupunginkirjaston maahanmuuttajanaisille suunnattuun lukupiiritoimintaan syksyllä 2011 sekä kevät- ja syyslukukaudella 2012. Joulukuussa 2012 hankkeelle myönnettiin jatkoaikaa 31.1.2013 saakka.

Sujuvan lukemisen lukupiirejä järjestettiin 12.9.2011 - 31.1.2013 välisenä aikana Lausteen, Runosmäen ja Varissuon kirjastoissa. Lisäksi samankaltaista toimintaa järjestettiin muulla rahoituksella Nummen ja Pansion kirjastoissa. Syksyllä 2012 sekä tammikuussa 2013 hankkeen aikana syntyneitä hyvä käytäntöjä levitettiin myös Kaarinan ja Raision kaupunginkirjastoihin. Yhteenvedossa kirjastoissa järjestetyn maahanmuuttajanaisten lukutaitoa edistävän toiminnan sisältöä, tuloksia ja vaikuttavuutta arvioidaan kokonaisuutena, tiliselvitys koskee ELY -keskuksen avustuksella järjestettyä toimintaa.

Hankkeen aikana on järjestetty maahanmuuttajanaisille Sujuvan lukemisen lukupiirejä seuraavasti:

<u>Syksy 2011 - Kevät 2012</u>
Lausteen, Runosmäen ja Varissuon kirjastoissa maahanmuuttajanaisten Sujuvan lukemisen lukupiirit kokoontuivat syksyllä 12.9. - 15.12.2011 ja keväällä 14.1. - 15.5.2012, yhteensä 160 tunnin ajan. Kokoontumiskertoja lukuvuotena 2011-2012 oli 80.

<u>Syksy 2012 - Tammikuu 2013</u>
Lausteen, Runosmäen ja Varissuon kirjastojen Sujuvan lukemisen lukupiirejä jatkettiin 17.9.-9.12.2012 ja toiminta ulotettiin myös muihin Vaski -kirjastoihin. Kaarinan pääkirjastossa järjestettiin toimintaa 9.10.2012 - 23.1.2013 ja Raision pääkirjastossa 15.11.2012 - 9.1.2013. Varissuon kirjastossa hankkeen esittely- ja arviointitilaisuuksia järjestettiin ajalla 17. - 31.1.2013. Yhteensä toimintaa järjestettiin 174 tunnin ajan. Kokoontumiskertoja oli ajalla 17.9.2012 - 31.1.2013 yhteensä 54.

Hanke toteutettiin yhteistyössä Turun kaupunginkirjaston, Turun kaupungin kulttuuriasiainkeskuksen kanslian maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuuspalveluiden sekä Turun Naiskeskus -yhdistyksen kanssa siten, että kokonaisvastuu hankkeesta oli kaupunginkirjastolla ja Sujuvan lukemisen lukupiirien toteutuksesta vastasi Turun Naiskeskus -yhdistys. Kirjastojen henkilökunta osallistui lukupiirien toteutukseen työaikansa puitteissa avustamalla aineiston- ja tiedonhankinnassa sekä kirjaston käyttöön opastamalla.

Hankkeelle perustettiin ohjausryhmä, johon kuuluivat Turun kaupunginkirjaston hankkeesta vastaava kirjastonhoitaja, Turun kulttuuriasiankeskuksen kanslian maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuuspalveluiden toiminnanjohtaja sekä Turun Naiskeskus -yhdistyksen edustaja. Ohjausryhmä kokoontui toimintasuunnitelman mukaisesti kaksi kertaa lukukauden aikana, mutta oli tiiviissä yhteydessä myös muulloin ja kokoontui tarvittaessa useamminkin.

Sujuvan lukemisen lukupiirit -hankkeesta ja siihen liittyvistä tilaisuuksista tiedotettiin muun muassa Turun kaupunginkirjaston kotisivuilla sekä kirjaston, Turun Naiskeskuksen facebook -sivuilla, kirjastojen ilmoitustauluilla ja info-televisioissa, Turun kaupungin Monikulttuurisuus -sivuilla sekä kirjaston, Turun Naiskeskuksen ja Turun kulttuuriasiainkeskuksen kanslian maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuuspalveluiden verkostojen kautta alueen maahanmuuttajayhdistyksille ja muille monikulttuurisuustoimijoille. Hankkeen aikana syntyneitä digitaalisia tarinoita jaettiin Youtube -sivustolle. Hankkeesta on kerrottu useissa tilaisuuksissa Turun kaupunginkirjaston monikulttuurisista palveluista puhuttaessa, muun muassa elokuussa 2012 Helsingissä järjestetyssä kansainvälisessä IFLA -konferensissa. Turun Naiskeskus on esitellyt toimintaa ja sen tuloksia kirjastojen lisäksi Turun seurakuntayhtymän kansainvälisen työn tapahtumissa sekä Kreikan Nafpliossa järjestetyssä "Arts and Adapting to a New Cultural Environment" -koulutustilaisuudessa syyskuussa 2012.

OSALLISTUJAT JA KOKOONTUMISKERRAT

Osallistujat eri ryhmissä	syksy 2011	kevät 2012	syksy 2012	tammi 2013	YHT
Runosmäki	10	14	14		38
Lauste	13	3	4		20
Varissuo	7	12	25	15	59
Kaarina			6	6	12
Raisio			12	11	23
YHT	30	29	61	32	152

Kokoontumiskerrat	syksy 2011	kevät 2012	syksy 2012	tammi 2013	YHT
Runosmäki	14	13	13		40
Lauste	12	13	14		39
Varissuo	14	14	14	5	47
Kaarina			4	1	5
Raisio			1	2	3
YHT	40	40	46	8	134

Tekstin voi tanssiakin.

SUJUVAN LUKEMISEN LUKUPIIRIT -HANKKEEN TAUSTAA JA TAVOITTEET

Turun kaupunginkirjasto ja Turun Naiskeskus -yhdistys ovat tehneet yhteistyötä ja järjestäneet keskustelupiirejä maahanmuuttajanaisille vuodesta 2009 lähtien osana kirjaston monikulttuurista toimintaa. Idea Sujuvan lukemisen lukupiirit -hankkeeseen syntyi naisten keskustelupiireistä saaduista kokemuksista ja osallistujien tarpeesta lukutaidon syventämiseksi.

Keskustelupiireihin osallistuneista osa oli nuoria aikuisia naisia, jotka ovat saaneet suomenkielen opetusta sekä käyneet kouluakin Suomessa. Ryhmien toiminnassa kuitenkin havaittiin, että kouluttautuneetkaan naiset eivät olleet saavuttaneet lukutaitoa, jolla he pystyisivät sujuvasti lukemaan ja omaksumaan kaunokirjallisuutta tai esimerkiksi viranomaistekstiä. Harjoitusmahdollisuudet ja opastus sujuvaan lukutaidon hankkimiseen puuttuivat. Usein kotiäitiysvuosien aikana jo opittukin kielitaito unohtuu, koska kieltä ei aktiivisesti käytetä eikä suomen kielen lukemista harjoiteta.

Sujuvan lukemisen lukupiirit -hankkeen tavoitteena oli kehittää lukupiireihin osallistuvien maahanmuuttajanaisten sujuvan lukemisen taitoja ja medialukutaitoa sekä kannustaa heitä käyttämään lukutaitoa ja kirjaston kokoelmia hyödyksi ja huviksi. Lukutaidon kehittymisen lisäksi hankkeella pyrittiin tukemaan naisten kotoutumista sekä rohkeuden ja itseluottamuksen kasvua.

Lisäksi tavoitteena oli kokeilla erilaisia ohjausmenetelmiä ja toimintatapoja sekä kehittää toimintamalli, joka voidaan ottaa osaksi kirjastojen normaalitoimintaa sekä levittää hankkeesta saatuja hyviä käytäntöjä muihin kirjastoihin Vaski -kirjastoihin.

<u>Kirjastonkäyttöön liittyvät tavoitteet:</u>

- kehittää kokoelmia ja palveluja asiakaslähtöisesti ja yhdenvertaisuusperiaatteella
- saavuttaa uusia asiakkaita kirjaston käyttäjiksi ja lukemisharrastuksen pariin
- antaa eväitä tiedonhakuun
- opastaa sähköisiin kirjastopalveluihin
- opastaa äitejä lasten kirjastonkäytön tukemiseen
- antaa tietoa kirjaston palveluista sekä sen tarjoamista tapahtumista

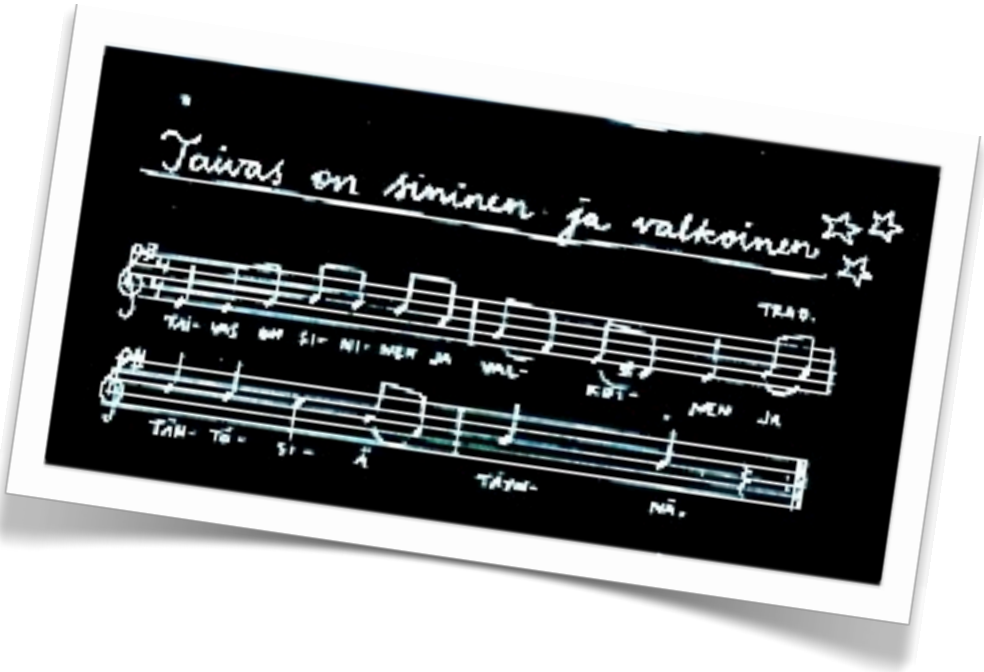

HUOMIOITA MONIKULTTUURISESTA RYHMÄTOIMINNASTA SUJUVAN LUKEMISEN LUKUPIIRIT -HANKKEESSA

Toimintaan osallistui hankkeen aikana yhteensä 152 naista. Lähtömaata tarkasteltaessa suurimmat ryhmät olivat entisen Neuvostoliiton alueelta ja Somaliasta Suomeen muuttaneet. Myös Kosovosta ja Afganistanista tulleita sekä kurdeja oli mukana toiminnassa. Toisista Euroopan maista muuttaneita oli vain kaksi. Heitä viesti ryhmistä ei lienee tavoittanut. Suurin osa osallistujia oli pakolaistaustaisia tai perheen yhdistämisen kautta Suomeen tulleita. Ryhmien jäsenet olivat monessa suhteessa hyvin erilaisissa elämän vaiheissa ja tilanteissa:

1. Eri-ikäiset osallistujat

Lukupiireihin osallistui monen ikäisiä naisia, alle kaksikymmenvuotiaista monen lapsen äideistä isoäiti-ikäisiin rouviin. Toiminnassa oli siis otettava huomioon, että esimerkiksi kiinnostuksen kohteet vaihtelivat riippuen osallistujien iästä. Ikään liittyi myös useasti se, kuinka tietoinen osallistuja oli suomalaisesta yhteiskunnasta ja kuinka integroitunut hän itse oli Suomeen.

2. Vaihtelevat valmiudet oppimiseen

Jotkut osallistujista eivät koskaan olleet käyneet koulua. Joillakin taas oli Suomessa suoritettu tutkinto. Siitä huolimatta kaunokirjallisuus ei aina avautunut toivotulla tavalla. Joukossa oli myös sellaisia naisia, jotka eivät osanneet lukea tai kirjoittaa omaa äidinkieltään. Toiminta oli suunniteltava joustavaksi, jotta kaikilla oli yhtäläiset mahdollisuudet osallistua ja oppia. Luovien menetelmien käytön katsottiin edistävän tätä tavoitetta ja niiden käyttö tuotti kaikille oppijoille lisää osaamista suomen kielen suhteen. Lisäksi osallistujat saivat toiminnan myötä lisää rohkeutta heittäytyä uuden oppimiseen, onnistumisen kokemuksia, iloa ja voimia arjen vastusten kohtaamiseen.

3. Kulttuuri- ja uskontaustan merkitys

Kulttuuriset ja uskonnolliset erot, joiden kenties voisi luulla aiheuttavan haasteita, eivät itse asiassa vaikeuttaneet työskentelyä ryhmissä. Sen sijaan esimerkiksi kansallisuuksien sisäiset ristiriidat aiheuttivat sen, etteivät eri tavoin länsimaisuuteen suhtautuneet halunneet olla toistensa kanssa samassa ryhmässä. Asiaa ei tuotu suoraan julki, mutta se paljastui usein muussa yhteydessä keskusteltaessa. Mahdollisia ristiriitatilanteita pyrittiin hälventämään muun muassa kehittämällä kulttuurista lukutaitoa luovan lukemisen keinoin. Luova lukeminen kasvattaa tekstin pintatason lisäksi ymmärtämään teksteissä piileviä merkkejä, kielikuvia, kielen nyansseja ja viittauksia. Kulttuurisen lukutaidon avulla on mahdollista ymmärtää suomalaisen kulttuurin hiljaista tietoa.

4. Oppimisen esteet

Lukupiiritoiminnan käynnistyessä huomattiin, että erilaiset, oppimista vaikeuttavat ongelmat jäävät helposti kielen puutteen taakse piiloon. Esimerkiksi näkökykyyn liittyvät vaikeudet jäivät aluksi huomaamatta, oppimishäiriöistä puhumattakaan.

5. Erilainen oppijuus

Ihmisten erilaisiin oppimisvalmiuksiin ja -tapoihin tulisi kiinnittää enemmän huomiota. Lukupiireissä pyrittiin käyttämään eri aisteihin vaikuttavia menetelmiä, jotta erilaiset oppimistyylit tulisi huomioitua.

Monikulttuurisissa ryhmissä toimimiseen liittyy monenlaisia haasteita, mutta Sujuvan lukemisen lukupiirien osalta todettiin, että siitä huolimatta ryhmät voivat toimia yhteistoiminnallisesti. Yhteinen päämäärä ja yhdessä toimiminen vähentävät "erilaisuuden" - tunteita ja tunne "meistä" ryhmänä voimistuu.

LUOVAT MENETELMÄT TOIMINNAN KESKIÖSSÄ

Perustaksi Sujuvan lukemisen lukupiireihin valittiin luovien menetelmien laaja-alainen ja monipuolinen käyttö mekaanisen lukutaidonopettamisen sijaan.

Omalla äidinkielellä ja oman kulttuuritaustan tuntien on helppo ymmärtää sanojen ja lauseiden merkitys kirjoittajan tarkoittamalla tavalla. Luovan lukeminen kehittää kulttuurisen lukutaidon ohella myös sosiaalista lukutaitoa, jonka avulla oppii asettumaan toisesta kulttuuripiiristä olevan ihmisen asemaan. Näin kielen oppiminen on aina myös kulttuurin oppimista.

Suomeen toisista kulttuureista muuttaneille on tärkeää oppia tekstien piiloviestejä. On myös osattava lukea ruumiinkieltä, opittava vitsin ja ironian kieli, samoin suru ja ahdistus. Muuten tapahtuu suuriakin väärinymmärryksiä.

Sujuva ja syvällinen lukutaito sisältää monenlaista osaamista. Sitä voi harjoitella lukemalla monipuolisesti ja monin eri tavoin erilaisia tekstejä. Lukutaitoa voi kehittää myös kirjoittamalla ja tuottamalla tekstiä itse.

Lisäksi on opittava ymmärtämään, että tekstejä on erilaisia. On tietokirjallisuutta, kaunokirjallisuutta, laulujen sanoja, loruja, runoja. Kaikilla teksteillä on oma tarkoituksensa ja myös oma kielensä.

KÄYTETYT TOIMINTATAVAT

Yhteistoiminnallisuus

Yhteistoiminnallisessa työskentelyssä toimintaan osallistuvia pyritään ohjaamaan niin, että jokainen työskentelee sekä itsensä että ryhmänsä hyväksi. Luovien menetelmien avulla yritetään saada osallistujat omaksumaan kaksi periaatetta: toisten auttaminen niin oppimisessa kuin työskentelyssäkin sekä jokaisen aktiivinen osallistuminen.

Toiminnassa kannustetaan osallistujia yhdessä oppimiseen ja tiedon jakamiseen yksinoppimisen ja kilpailun sijaan. Ryhmän jäseniä rohkaistaan esittämään omia näkemyksiään, mutta samalla pidetään huolta siitä, että kuunnellaan myös toisten näkemyksiä. On tärkeää, että jokaiselle ryhmäläiselle annetaan tilaa tulla kuulluksi ja mahdollisuus osallistua yhteiseen toimintaan.

Parhaimmillaan yhteistoiminnallinen työskentely luo oppimisen iloa, positiivista sosiaalista kanssakäymistä sekä tukee oppimisprosessia. Koko ryhmä hyötyy yksilöiden erilaisista taidoista ja tiedoista niin, että opiskelun mielekkyys kasvaa ja oppimistulokset paranevat.

Avoin vuorovaikutus

Yhteistoiminnallinen työskentely tarjoaa yksilöille mahdollisuuden harjoitella vuorovaikutustaitoja sekä keskinäistä kommunikointia ja suvaitsevaisuutta. Kielen lisäksi myös muita vuorovaikutustaitoja, esimerkiksi esiintymistä, harjoiteltiin.

ERILAISET OPPIJAT, ERILAISET MENETELMÄT

Taustakulttuurin vaikutus opiskeluun

Monikulttuurisessa ohjauksessa korostuvat ohjattavien uskomukset, asenteet, tiedot ja taidot. Eri kulttuureissa on erilaiset käsitykset hierarkioista niin perheessä kuin yhteiskunnassakin. Tämän mukaisesti myös odotukset hyvästä ohjaustilanteesta saattavat olla erilaiset. Monissa maissa perinteinen frontaaliopetus on vielä se ”ainoa oikea”. Ohjausta on pyritty mukauttamaan kullekin osallistujalle sopivaksi.

Aito kunnioitus ja arvostus ovat kaiken perusta. Ohjaajan tulee kunnioittaa ohjattavien vakaumusta ja arvoja, mutta hänellä tulee olla myös rohkeutta kyseenalaista käsityksiä, jotka koulutukseen liittyvät. Toiminnassa painotetaan sitä, että jokaisen ryhmän jäsenen tulisi kunnioittaa toistensa mielipiteitä ja tukea toisiaan.

Oppimisvaikeudet ja oppimistyylit

Ohjaustyössä nähdään kielen oppimisen esteinä taustakulttuuri ja maahanmuuton, esimerkiksi pakolaisuuden aiheuttamat traumat sekä oppimiskulttuurien erilaisuus.

Sujuvan lukemisen lukupiirit -hankkeessa yritettiin ottaa huomioon myös erilaiset oppimistyylit ja se, että jokainen oppii omalla tavallaan – jokainen on erilainen oppija ja että oppimis- ja opettamistapoja on useita. Oppimistyylejä pitäisi ottaa tulevaisuudessa vielä enemmän esille.

Lisäksi tulisi huomioida - mitä ei vielä ole pystytty kylliksi tekemään - että ryhmissä saattaa olla erilaisia aisteihin liittyviä häiriöitä tai hahmottamis-, luki- tai muita esteitä. Lukupiiritoiminnassa on havaittu, että monet keski-ikää lähestyvistä perheenäideistä tarvitsisivat lukulasit, vaikka he eivät itse koe niitä tarpeelliseksi, koska eivät itsenäisesti lue.

Sujuvan lukemisen piireissä on pyritty toiminnallisia menetelmiä käyttäen varmistamaan, että eri aisteihin vaikutetaan yhtäaikaisesti opetustilanteissa ja että kaikilla on mahdollisimman hyvä olla niin fyysisesti kuin psyykkisestikin.

Toiminnallisia menetelmiä käytettäessä pääsee heti tekemään ja osaamaan. Sujuvan lukemisen piirien ryhmien jäsenistä useat olivat käyneet - tai parhaillaan kävivät - erilaisissa suomenkielen opetuksissa. Kuitenkin kielen käyttö ja erityisesti sujuva lukeminen ei ollut edistynyt, vaan osallistujista tuntui siltä etteivät he osaa suomea tarpeeksi hyvin. Toiminnallisten luovien menetelmien avulla voi kuitenkin osata heti.

Luovia menetelmiä käytettäessä opitaan kokemuksen ja elämyksen avulla sekä vaikutetaan myönteisten tunnekokemusten keinoin positiivisesti oppimiseen.

KANSAINVÄLISTÄ OPPIA LUKUTAIDON TUKEMISEEN

Syyskuussa 2012 kirjaston lukupiirien ohjaajaryhmä - kolme henkilöä - osallistui viikon kestävään kouluttajille suunnattuun EU-tapahtumaan Nafpliossa, Kreikassa. Koulutustapahtuman järjestäjä OSMOSIS – Centre for the Arts and Intercultural Education (GR) kehittää toimintoja, joissa käytetään taidetta avuksi monikulttuurisuuden edistämisessä. Osmosis-järjestö toimii Peleponnesoksen yliopiston visuaalisten ja teatteritaiteen tiedekunnan yhteydessä (http://www.ariadne4art.eu/page/osmosis/).

"Arts and Adapting to a New Cultural Environment" -koulutuksen tavoitteena oli kehittää osallistujien kulttuurienvälisen työn kompetenssia, lisätä osallistujien tietoja ja taitoja sekä tehdä asennekasvatusta. (http://www.ariadne4art.eu/page/trainers-training/).

Koulutustapahtumassa oli osallistujia kahdeksasta maasta ja siellä harjoiteltiin erilaisia luovia menetelmiä integraation tueksi. Koulutuksesta opittuja uusia menetelmiä ja välineitä on hyödynnetty Sujuvan lukemisen piireissä.

Koulutustapahtumassa opiskeltiin ja harjoiteltiin monikulttuurisessa ympäristössä viikon ajan kulttuurien välistä vuorovaikutusta, interkulttuuristen ryhmien ryhmämuodostukseen liittyviä erityishaasteita ja uusia yhteistoiminnallisuuteen perustuvia pedagogisia menetelmiä maahanmuuttajatyöhön.

YHTEENVETO SUJUVAN LUKEMISEN LUKUPIIRIT -HANKKEESTA

Sujuvan lukemisen lukupiirit -hankkeen kirjastonkäyttöön liittyvät tavoitteet ovat toteutuneet kiitettävästi ja lukupiiritoiminnan on koettu täydentävän kirjaston monikulttuurisia palveluita. Lukupiiritoimintaa järjestettiin maahanmuuttajavaltaisten lähiöiden kirjastoissa, joissa muun kuin suomen- tai ruotsinkielisten asiakkaiden määrä on tavallista suurempi ja palveluita on siksi pyritty kehittämään asiakaslähtöisimmiksi ja helpommin saavutettavammiksi. Hankkeen aikana kirjastojen henkilökunta sai kokemusta erilaisten asiakkaiden kohtaamisesta sekä suoraa palautetta ja kehittämisehdotuksia koskien kokoelmia ja palveluita.

Toimintaan osallistuneille maahanmuuttajanaisille on kerrottu kirjaston palveluista, kokoelmista ja tapahtumista sekä opastettu heitä käyttämään kirjaston verkkopalveluita ja -laitteita. Lukupiiritoiminnassa kirjastojen kokoelmia ja aineistoja käytettiin monipuolisesti sekä virikkeinä että tiedonhakuun. Runojen, laulunsanojen, näytelmien kohtausten, musiikin sekä selko- ja äänikirjojen avulla tutustuttiin erilaisiin tekstityyppeihin ja aineistolajeihin ja niitä hyödynnettiin teemallisessa luovassa toiminnassa sekä omien tarinoiden tuottamisen tukena.

Kirjaston monikulttuurisissa tapahtumissa lukupiiritoimintaan osallistuneille naisille vinkattiin helppolukuisia lastenkirjoja, niin kuvakirjoja kuin satujakin. Tarkoituksena oli innostaa äitejä lukemaan lapsilleen tai yhdessä lasten kanssa. Syksyllä 2012 Varissuon kirjastossa järjestetyssä Kohtaamisia – Kulttuuria kahdessa kerroksessa -tapahtumassa maahanmuuttajaryhmille kerrottiin PressDisplay -lehtitietokannasta sekä suomalaisista julkisuudenhenkilöistä Lööpit kirkuu! -vinkkauksessa sekä suomalalaisesta runoudesta musiikilla höystettynä kirjaston Alman ja Valman kertomana.

Sujuvan lukemisen lukupiirejä toteutettiin ja niihin liittyviä esittelytilaisuuksia ja tapahtumia järjestettiin osana Turun kaupunginkirjaston monikulttuurista toimintaa. Muun muassa lukupiireissä tuotettuja digitaalisia tarinoita esitettiin niin lähikirjastoissa kuin pääkirjastossakin sekä tämän lisäksi myös muiden yhteiskumppaneiden tiloissa ja tapahtumissa. Sujuvan lukemisen lukupiirit -hankkeeseen osallistuneilla maahanmuuttajanaisilla oli myös mahdollisuus osallistua Turun kaupungin muuhun monikulttuuriseen toimintaan, esimerkiksi sisäministeriön rahoittaman Osallisena Suomessa -hankkeen (2011 - 2012) puitteissa järjestettyihin kursseihin sekä Suomi tutuksi -päiviin.

Haasteena hankkeessa oli monikulttuurisessa työssä muutoinkin vaikeaksi havaittu tiedottaminen ja ihmisten tavoittaminen. Kirjaston tavanomaisien viestintäkanavien, kuten kotisivujen ja ilmoitustaulujen kautta tieto toiminnasta ei mennyt perille. Suurin osa lukupiiritoimintaan osallistuneista naisista tavoitettiinkin Turussa toimivien maahanmuuttajayhdistysten (muun muassa Yhdessä -yhdistys ja Sondip) kautta. Yhteistyötä maahanmuuttajayhdistysten sekä muiden monikulttuurisuustoimijoiden kanssa tehtiin muutoinkin tiiviisti hankkeen aikana.

Sujuvan lukemisen lukupiirit -hankkeen aikana kokeiltuja luovia toimintatapoja ja menetelmiä tullaan tulevaisuudessakin hyödyntämään kirjaston monikulttuurisessa toiminnassa ja hankeraportin voidaan olettaa hyödyttävän myös muita kirjastoja, jotka mahdollisesti suunnittelevat tai jo toteuttavat vastaavaa tai samankaltaista toimintaa. Menetelmät soveltuvat maahanmuuttajien lisäksi mille tahansa kohderyhmälle, esimerkiksi lasten- ja nuorten lukutaidon sekä medialukutaidon kehittämisen tueksi. Yhteistyötä Turun, Kaarinan ja Raision kaupunginkirjastojen sekä Turun Naiskeskus -yhdistyksen kesken jatketaan myös hankkeen päätyttyä.

Juhlissa lauletaan ja nauretaan.

LIITE - LUOVAT MENETELMÄT

SUJUVAN LUKEMISEN LUKUPIIRIT -HANKKEESSA TURUN KAUPUNGINKIRJASTOSSA 2011 - 2012

TEEMALLINEN TOIMINTA

Sujuvan lukemisen lukupiireissä on eri ryhmiä yhdistävänä tekijänä ollut lukukausittain vaihteleva teema. Käytetyt menetelmät ovat olleet erilaisia riippuen ryhmän ja ryhmän jäsenten kiinnostuksesta ja taitotasosta, mutta teema on ollut kaikille sama.

Käytetyt teemat:

- Syksy 2011 - 2013 Vuodenkierto ja juhlat
- Syksy 2011 Maailma lapsen silmin
- Kevät 2012 Hetkiä naisen elämästä
- Syksy 2012 Nimeni on

Vuodenkierto rytmittää elämää

Kun ihmiset kohtaavat, kaikkialla maailmassa puhutaan säästä. Ja säähän vaikuttaa se, mitä vuodenaikaa eletään. Vuodenajat rytmittävät elämää. Vuodenkiertoon liittyvät luonnontapahtumat ovat keskeisiä alueen ihmisiä yhdistäviä asioita. Siksi sekä vuodenaikojen vaihtelu että vuotuisjuhlat olivat heti hankkeen alkumetreiltä mukana ja vuodenaikoihin palattiin koko hankkeen ajan.

Kasveja käsittelevien kirjojen avulla tunnistettiin läheisen pikkumetsän kasvillisuutta ja sommiteltiin kesäisiä lauseita.

"Aamulla pilvet laskeutuvat maahan ja timantit hohtavat ruohikossa...", kirjoitti eräs nainen toukokuisen aamun kokemuksestaan.

Kirjaston kokoelmista:
Lastenlaulut:
Peipon pesä, Päivänsäde ja menninkäinen
Musiikki:
Tavaramarkkinat: On siis kevät, Miljoonasade: Marraskuu
Runot:
Heilani on kuin helluntai, Etto, Jorma: Suomalainen
Kasvistot

Juhlat elämän tähtihetkinä

Juhlaperinteet kantavat kulttuurin perinteitä selvemmin kuin arjen elämä. Juhlaperinteet ja -tavat tekevät näkyväksi ihmisen kulttuurisen taustan, jopa kulttuurin näkymättömän, pinnan alla olevan osan. Juhlaperinteitä tutkimalla ja niihin tutustumalla on mahdollista ymmärtää ihmisiä paremmin ja lisätä aitoa vuoropuhelua. Ramadan-paasto näkyi ja tuntui osallistujien puheissa ja voinnissakin kuin myös sitä seuraava Eid-juhla. Samoin joulun valmistelu ja kesäjuhlien odotus oli mukana näkyvästi kirjastoissa ja ryhmien työskentelyssä.

Ryhmissä tehtiin kollaaseja vuodenajoista, etsittiin juhannus- ja joulusanoja sekä laulettiin eri maiden joululauluja. Vuoden 2012 lopulla työstettiin myös kolme jouluaiheista videota: britanni-alaisen Nancyn lapsuusmuisto, Kongossa lapsuutensa viettäneen Giselen Afrikka-joulun muisto ja venäläinen joululaulu.

Vuoteen mahtuu monenlaista juhlaa. Kollaaseja juhlista.

Kirjaston kokoelmista – jouluteema:
Musiikki: Hallikainen, Joel: Jouluinen maa, Mattila, Karita: Karitan joulu
Runo/ Laulu: Rydberg, Viktor: Kotitonttu
Tietokirjallisuus: Ois jospa ihmisellä ois joulu ainainen, Salokorpi, Lehmusoksa: Joulun aikaan

Maailma lapsen silmin

Vuoden 2010 syksyllä ja 2011 keväällä Turun Naiskeskuksen Monikulttuuriteko -hankkeessa järjestettiin lapsuutta käsitteleviä tapahtumia kirjastoissa.

Luontevasti myös Sujuvan lukemisen lukupiirit aloittivat kirjallisuuteen tutustumisen lasten saduista, lauluista ja perheeseen liittyvistä teksteistä ja kertomuksista.

Syksyn 2011 aikana toiminnallisena työnä valmistettiin kollaasitekniikkaa käyttäen kuvaesitys, jossa esiteltiin osallistujien lapsuuden muistoja. Erillisiä kollaaseja dioiksi lapsuusmuistoista koottiin noin kolmekymmentä ja niitä esitettiin eri tilaisuuksissa
ja myös luovan kirjoittamisen opetusjaksoissa virikemateriaalina.

Esityksen näkivät maahanmuuttaja-, koululais- ja päiväkotiryhmät Varissuolla sekä muistisairaiden ryhmä ja seurakunnan kansainvälisen työn ryhmä Runosmäessä. Esitys kirvoitti keskustelemaan omista kokemuksista ja vertailemaan lapsuuden kokemuksia eri puolilla maailmaa ja pohtimaan kokemusten merkitystä aikuiselämään.

Kirjaston kokoelmista:
Lastenlaulut: Ihme ja kumma, Mörrimöykky, Magdaleena – pikkuinen tyttö, Pieni nokipoika
Lasten runo: Tunteellinen siili; Aurinko, aurinko lettuja paistaa
Lastenlorut: Maalari maalaa...; Ulledulledof...; Yks, kaks, kolme, istu isän polvel...
Äitienpäivälaulu: Äidin sydän
Satu: Leväluoma, Liisa: Viimeinen lohikäärme
Televisiodraama ja selkokirja: Oranen, Raija: Ruusun aika

Hetkiä naisen elämästä

Yksittäisten diojen lisäksi ryhmissä esiintyi toiveita, että voitaisiin rakentaa pitempiä tarinoita. Uudeksi menetelmäksi suomen kielen oppimisen avuksi kehitettiin digitaalinen kollaasitarina-menetelmä. Menetelmän lähtökohtana ovat osallistujien elämään liittyvät tarinat Tarinat toteutettiin digitaalisiksi kollaasiesityksiksi käyttäen Digital Story Telling -tekniikkaa. Vaikka tarinat olivat hyvin henkilökohtaisia, ne toteutettiin yhteistoiminnallisesti siten, että jokaisen osallistujan erityisosaaminen tuli käyttöön.

Tarinat löytyivät eri tavoin. Joillekin tarina, jonka hän halusi kertoa, oli heti selvä.Toisten kohdalla tarinaa piti etsiä. "Etsimisessä" käytettiin apuna elämänkaarityöskentelyä ja aikajanaa. Ihminen kulki piirroksin ja kirjoituksin läpi elämänsä lapsuudesta aikuisuuteen ja erilaisiin elämäntapahtumiin. Näistä pohdinnoista nousi esiin jokin pieni tai suuri muisto, josta kertomus alkoi rakentua.

Vaikka jokainen digitarina oli henkilökohtainen, ne tuotettiin yhteistoiminnallisesti siten, että kaikki toimijat osallistuivat yhdessä kunkin tarinan toteuttamiseen. Tarinoita luotaessa sukellettiin toisen maailmaan, eri maihin, tunnetiloihin, väreihin.

Tuloksena syntyi monenlaisia esityksiä naisten elämästä. Nämä tarinat auttavat ymmärtämään toinen toisiamme ja herättävät keskustelua niistä samankaltaisista ilon, surun ja pelon hetkistä, joita kaikilla on. Aihepiirit vaihtelivat lapsuusmuistoista, pakenemiseen kotimaasta, mummon kertomasta sadusta perheen hajaantumiseen ja jälleen yhdistymiseen sodan tähden. Mukana oli paljon lähihistorian tietoa henkilökohtaisella tasolla kerrottuna.

Digitaalisia kollaasitarinoita on esitetty erilaisille ryhmille iltapäiväkerho-ikäisistä aina vanhuksiin.Ne ovat toimineet keskustelunavaajina muistoille sekä auttaneet ihmisiä ymmärtämään toisiaan kulttuuritaustoista riippumatta

Tähän jaksoon osa lukupiiritoimintaan osallistuneista opiskeli muulla rahoituksella mediaosaamiseen sekä tarinankerrontaan tarvittavia taitoja, esimerkiksi kuvankäsittelyä ja draaman kaaren luomista. Tuottamisen osasia olivat tarinankerronta, valokuvaus, maalaaminen, kollaasitaide, kuvankäsittely sekä videotyökalujen ja äänenkäsittelyohjelmien käyttäminen.

Nimeni on - omaa identiteettiä etsimässä

Osallistujien oma nimi oli innoittajana muotokirjoituksessa sanoista ja kuvista syntyneissä videoissa. Lukutaitoa kehitettiin etsittäessä tietoa omasta nimestä kirjaston kokoelmista tai internetin kautta, esimerkiksi inkerinsuomalainen Aino toi piiriin mukaan Kalevalan ja Ainon tarinan siinä.

Nimeni on - teemasta tehty video esitettiin Kohtaamisia - Kulttuuria kahdessa kerroksessa -tapahtumassa Varissuolla 16.11.2012. Päivän aikana oli myös Nimeni on -näyttelyn avajaiset. Näyttelyssä esiteltiin materiaalia, jonka pohjalta Nimeni on - video koottiin.

Alla on kuvattu, kuinka Sewan nimi tuli osaksi näyttelyä ja Nimeni on -videota.

tekstit: etsitään oman nimen merkitys - internet apuna	nimi kuvitetaan kuva valitaan omaan identiteettiin sopivaksi	kuva piirretään kalvolle näyttelyä ja videota varten	digitaalinen käsittely : animaatiot ja ääni
Sewa -nimi tarkoittaa omenaa.			

Kirjaston kokoelmista:

Kirjoja nimien alkuperästä ja merkitykstä. Kalevala, Raamattu ja Koraani: Kalevalan nimistö, Raamatun ja Koraanin nimet. Kreikkalainen mytologia: Kreikan jumaltarustoihin perustuvat nimet

Esimerkki teemallisesta työskentelystä: lapsuusmuistot

tekstit: innoittajina ja opiskelumate-riaalina	tekstin käsittely	osallistava menetelmä	yhteistoimin-nallinen menetelmä
Tekstinä lasten lauluja ja loruja: **Päivänsäde ja menninkäinen** **Maalari maalaa ta-loa**	- loru luetaan yhdessä - laulu kuunnellaan + teksti - kerätään vieraat sanat - etsitään synonyymejä - keskustellaan omista lapsuuden leikeistä, unilauluista, loruista ja leikkikaluista	- tehdään piirustus lapsuuden leikeistä - piirustus sanoitetaan suomeksi ja kerrotaan kaikille	- valitaan tarina, josta yhteistoiminnallisesti tehdään dia kollaaseineen => Äidin iltasatu => Vieterimopo - mahdollisesti myös digitaalinen tarina => Leilah-nukkeni => Minun kamelini => Norsun muisti tekstitetään ja analysoidaan tekstit

muotopiirustus

Piirretään muotoja, joita on suomen kielen kirjaimissa. Tutut kuviot muodostuvat pikkuhiljaa kirjaimiksi. Tehtävät tehdään vasemmalta oikealle kuten suomen kirjoituskin.

Muotopiirtäminen rauhoittaa ja auttaa keskittymään. Niistä oppijoille, jotka tulevat maista, joissa käytetään erilaista kirjainjärjestelmää, tehtävät ovat ajoittain hyvinkin haastavia. Osa osallistujista ei ole käynyt koulua ollenkaan ja etenkin heille tehtävä on tärkeä. Kirjainten muotoja pitää opetella toistuvasti, säännöllisesti ja pitkään, jotta ne hallitaan. Jopa kynän kädessä pitäminen on vaikeaa. Siihen erilaiset käden koordinaatioharjoitukset, ”aivojumpat” auttavat.

Silloinkin kun muotojen piirtäminen on vaikeaa, onnistumisen iloa tuo kuvioiden värittäminen ja värien sommittelu.

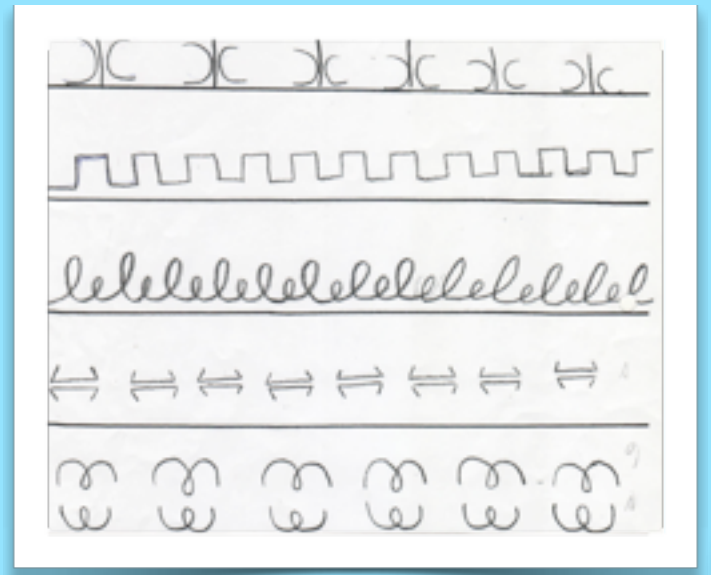

muotokirjoitus

Muotokirjoituksessa yhdistetään kuvat ja sanat. Harjoituksella opetellaan tunnistamaan ja lukemaan eri aihepiireihin liittyviä sanoja, kirjoittamaan niitä ja tekemään sanoista lauseita, jopa pieniä kertomuksia. Aluksi oppijat kirjoittavat valmiiden kuvioiden päälle, niiden muodon mukaisesti. Kuvioina ovat olleet muun muassa aallot, veneet, linnut, aurinko. Kukin oppija on saanut kirjoittaa sanoja, joita hänelle tulee mieleen esimerkiksi vedestä joko suomeksi tai omalla kielellään. Hän on voinut myös kirjoittaa lauseita, joita kuva tuo mieleen. Seuraavaksi kuvion päälle asetetaan joko läpinäkyvä kalvo tai silkkipaperi ja kirjoitetaan tekstiä kuvion ääriviivoille. Lopputuloksena on ollut sanoilla piirretty kuva. Aalloista tulee sana-aaltoja, veneistä sanaveneitä, jotka keikkuvat sanalaineilla. Pikkuhiljaa sanoista muodostuu lauseita, erilaisia tunnelmia aina runoiksi asti.

Oppijat kokevat erilaisen kirjoitusharjoituksen vapauttavan vaikutuksen ja on ilahduttavaa huomata, kuinka ”annettujen” sanojen lisäksi ajatus lähtee kulkemaan - omalla tai suomen kielellä - ja sanoista alkaa pikkuhiljaa muodostua ajatuksia, jotka kertovat kuvasta tai siihen liittyvistä tunteista. ”Kirjoittaminen ei olekaan niin vaikeaa ja se on hauskaa”. Myöhemmin omat muotokirjoitukset tulivat osaksi yhteistyössä toteutetun videon maisemaa ja youtuben kautta sitä voi näyttää kotonakin.

Aalloista tulee sana-aaltoja, veneistä sanaveneitä.

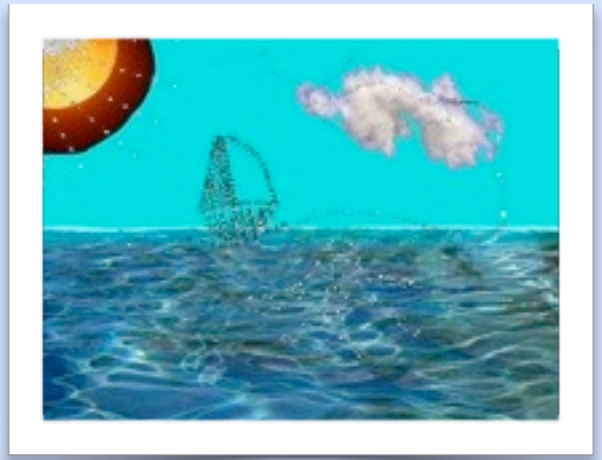

Muotokirjoitukset tulivat osaksi yhteistyössä toteutetun videon maisemaa.

suomen kielestä on moneksi

Leikitään sanoilla...

Soivat ja sointuvat sanat...

Mihin kaikkeen suomen kieli taipuu?

Tarkastellaan sanojen merkityksiä, käyttötarkoituksia ja kielikuvia.

- laulujen sanoituksia: kansanlaulut, iskelmät, lastenlaulut
- murresanat
- kalevalainen kieli
- runot
- mainostekstit

Leikitään sanoilla

- Tehdään sanaketjuja - "lumiaurajuustokeittokauha"
- Maistellaan sanojen erilaisia merkityksiä. "Mistä kaikki alkoikaan?" - Räätäli alkoi napista, merimies alkoi hytistä...
- Runonkieli on kuvailevaa: aurinko tanssii seinillä, tuuli työntää kumoon, aurinko hymyilee - kuvitetaan ja kehitetään tapoja ilmaista itseä syvästi ja monipuolisesti
- Eri kieliset "merkityksettömät" runot - ulledulle dof...

Soivat ja sointuvat sanat

Virikkeeksi luetaan haiku-runoja . Kerrotaan haiku-runon kirjoittamisesta, sen ideasta sekä tavutuksesta. Tämän jälkeen jokainen valitsee itse joko vuodenajan, sään tai muun tunnelman, josta haluaa kirjoittaa. Vinkkinä kerrotaan erilaisia tapoja toteuttaa haikun tavutussääntöjä. Osallistuja voi miettiä mielessään kuvaa ja tunnelmaa, jonka haluaa toteuttaa sanoin tai hän voi aloittaa sanoista ja luoda sanoista tunnelma. Ensin voidaan kirjoittaa paljon sanoja ja sitten sovittaa niitä sääntöihin synonyymejä käyttäen tai muita vaihtoehtoisia tapoja löytäen niin, että tunnelma säilyy. Työstämisessä käytetään myös kuvia - piirtämistä tai maalaamista. Haikun voi kirjoittaa kuvasta, haikun voi muotokirjoittaa tai haikun voi kuvittaa. Internetin synonyymisanakirja on ahkerassa käytössä.

LUOVUUS TARVITSEE TILAA JA TUKEA

Luovia menetelmiä käytettäessä - ehkä vastoin käsityksiä - toiminta on suunniteltava hyvin huolellisesti. Toiminta vaatii onnistuakseen monta asiaa. Tunnelma on luotava sellaiseksi, että osallistujat ovat keskittyneet tehtävään ja pystyvät jättämään muun syrjään. On kerrottava selvät ohjeet toimintaan ja luotava jokaiselle mahdollisuus osallistua kykyjensä mukaan. Myös ryhmädynamiikka ja -prosessi on huomioitava.

”Hetkiä naisen elämästä”-teemaa käsiteltäessä eräs osallistujista ei halunnut - pahoista muistoista johtuen - muistella menneitä, mutta hän halusi osallistua muiden mukana toimintaan. Niinpä hän valitsi videonsa aiheeksi rentoutusvideon teon, jonka kuvitukseksi tuli kukkia, joita ryhmä kävi kuvaamassa kasvitieteellisessä puutarhassa. Kuvista ja yhteisesti sommitelluista teksteistä koottiin video, teksti käännettiin myös albaniaksi.

Luovan toiminnan ohjaajan on oltava jatkuvasti tuntosarvet pystyssä, seurattava osallistujien toiveita ja muutettava suunniteltua toiveiden mukaisesti. Näin osallistujat tuntevat oikeasti saavansa olla vaikuttavina toimijoina. Tämä rohkaisee yhä edelleen ja enemmän osallistumaan.

Menetelmiä voi opetella, mutta myös tilanneherkkyyttä voi oppia. Kun ohjaaja osaa kuunnella osallistujien ideoita ja ohjaa ryhmän työstämään idean yhteistoiminnallisesti niin, että lopullinen tuotos tuottaa osallistujille onnistumisen tunteita ja ylpeyttä omista taidoistaan, on ohjaaja onnistunut tehtävässään.

Suomen kielen lisäksi osallistujat ovat oppineet paljon myös ihmiselämästä.

Kasveihin liittyvässä osassa inspiraation lähteenä käytettiin Kalle Hamm'in ja Dzamil Kamangerin ympäristötaideteos Emigranttipuutarhasta kertovia tekstejä.